СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 131. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 8. червня 1931. VOL. XXXIX. No. 131. Jersey City, N. J., Monday, June 8, 1931. THREE CENTS.

ЛЮДВІҐ ПІДНОСИТЬ ОПТИМІЗМ І ЕНЕРГІЮ АМЕРИКАНЦІВ

СЛАВНИЙ НІМЕЦЬКИЙ ПИСЬМЕННИК КАЖЕ, ЩО З УСІХ КРАЇВ БАЧИТЬ В АМЕРИЦІ ЩЕ НАЙБІЛЬШЕ УСМІХНЕНИХ ЛИЦЬ.

НЮ БРОНСВИК (Ню Джерзи). — „Ротґерс Юнiверситі" наділив почесним докторатом Еміля Людвіґа, славного німецького історика й письменника, відомого теж з моноґрафії про Линколна.

Людвіґ говорив на принятті тростєів університету про свої враження, які він мав з Америки. Він підчеркнув, що знайшов в Америці серед людей велику енергію і взаємне довіря, якого нема по інших краях. Мимо економічної депресії, яка, як каже Людвіґ, відбилась і на Американцях, всежтаки в Америці видно всюди повно людей усміхнених, з радісним виразом лиця.

Людвіґ заявив далі, що він уважає Линколна й Едисона за типічних Американців. В тих двох людях пробивається американський характер, себто, як каже Людвіґ, енергія, ідеалізм, постійність, служба громадянству, скромність і іронія.

ЛИНДБЕРҐ ПОЛЕТИТЬ ЧЕРЕЗ ПІДБІГУНОВУ ПОЛОСУ.

НЮ ЙОРК. — Полковник Чарлз Линдберґ подає, що не полетить до Китаю і Японії через Пацифік, як це було подано, а через Ґренляндію і Сибір.

Линдберґ вибереться в ту подорож разом з жінкою. Задумує перелетіти яких 8,000 миль. Каже, що не буде старатися осягнути якісь летунські рекорди. Це буде вакаційна подорож, що триватиме яких 2 місяці. Літак Линдберґа буде заосмотрений в понтони, щоби можна було осісти вразі потреби на воді. Далі буде на літаку радіоапарат. А поживи бере Линдберґ на два місяці, щоби бути приготованим на всякий випадок. Летітиме через дикі й ледяні простори, які входять в територію підбігунової полоси.

БУДУТЬ УЧИТИ РЕЛІҐІЮ ПО ШКОЛАХ.

НЮ ЙОРК. — „Борд оф Едюкейшен" заповідає, що з новим шкільним роком дозволить у двох міських високих школах (гай скул) на науку біблії. Це буде перша спроба, а якщо вона буде вдатною, зачнуть учити біблію і по інших школах.

Сталося це на жадання католицьких і протестантських священиків та жидівських рабінів і ріжних релігійних товариств, котрі домагалися від довшого часу навчання релігії по школах. Кажуть, що одна третина дітей, котрі ходять до публичних шкіл, не має ніякого релігійного виховання.

Наука релігії, якщо ученик побиратиме її 4 роки, буде врахована як один степень (ґрейд). Для скінчення гай скул треба мати 15 степенів.

РОЗВОДИ І ПОДРУЖА МІЛІОНЕРІВ.

НЮ ЙОРК. — Довгі літа американська преса розписувалася про супружі скандали Джеймса А. Стилмена, бувшого президента „Нешенел Сіти Бенк", і його жінки Миссис Енні Стилмен. Оті скандали покінчилися тепер розводом.

Миссис Стилмен, маючи тепер 53 літ, як тільки одержала розвід, вийшла таки того самого дня заміж за 32-літнього Февлера Мек Кормика, внука нафтового міліонера Джана Рокефелера старшого.

ЗАПИТИЙ СИН СУХОГО СЕНАТОРА.

НЮ ЙОРК. — Саймон Фес, сенатор з Огайо, відомий як сухий, але його 35-літний син Ловел Фес глядить інакше на проґибіцію. Над раном хотів він доконче дістатися до нічного клюбу, щоби там далі святкувати народини свого сина. А що був уже добре підпитий, то його не пустили до клюбу. Фес зробив авантуру, потермосив полісмена і опинився на поліційній стації, а потім перед судею. Покарано його двома днями арешту, з заміною на заплату $10.

ЗАБИРАЮТЬ МАРИНАРІВ З НІКАРАҐВИ.

ВАШИНҐТОН. — З Нікараґви викофано в останніх місяцях около 500 маринарів. В 1928 році американська залога в Нікараґві виносила 5,821 жовнірів, а тепер осталося з того 970 маринарів.

ВОКЛЕН ЗАПОВІДАЄ ДОБРОБУТ.

ФИЛАДЕЛФІЯ.—Семюел М. Воклен, президент „Болдвин Локомотів Воркс", не радить журитися майбутнім, а каже радуватись і потішати своїх сусідів, бо наближається добробут, якого ще в Америці не було.

ФОТОҐРАФУЄ ЖИТТЯ КЛІТИН.

НЮ ЙОРК. — Знайдено спосіб, яким можна фільмувати ріст живучих клітин. Це має надзвичайно велике значіння для лічення таких хоріб як рак.

НЕ ДОПУСКАЮТЬ СВЯЩЕНИКІВ ДО СОВІТІВ.

НЮ ЙОРК. — Совіти відмовили віза на вїзд на їх територію кільком американським духовникам, а між ними і Джанови Гейнсови Гомсови, ліберальному пасторови з „Комюніти Чорч", відомому симпатикови совітів.

ПОМЕР ПРИЯТЕЛЬ ЛЬВА ТОЛСТОГО.

В Ніцеї помер у 87-мім році життя князь Дмитро Оболенський. Він був одним з тих, що співпрацювали з царем Александром II. Оболенський був теж сердечним приятелем Льва Толстого. Після большевицького перевороту князь Оболенський виїхав як еміґрант за границю.

ЖЕРТВА НАУКИ.

Відомий рентґенольоґ, професор Гольцкнехт, піддався знов операції правої руки з причини опарення промінями Рентґена. Це вже третя з черги операція руки, так, що тепер мусіли йому цілу руку відтяти.

Стан здоровля проф. Гольцкнехта не є ґрізний. Для нього виготовують спеціяльну протезу, при помочі якої, помимо ампутації, він зможе знову провадити наукові досліди.

СМЕРТЬ ЕПИСКОПА ҐЕБЕЯ.

В Ужгороді помер в неділю, 26. квітня, греко-кат. мукачівський епископ Петро Ґебей. На його похорони виїхав зі Львова Митрополит Андрій.

СТРАЙК ДОРОГОВИХ РОБІТНИКІВ.

В Станиславові застрайкувало 100 робітників, що працюють при направі доріг. Причиною страйку є те, що станиславівський маґістрат обнизив їм денну платню на 50 грошів.

ЛЄҐАЛЬНИЙ СПОСІБ ЗАМИКАННЯ ЦЕРКОВ В СССР.

„Ізвєстія" повідомляють, що народний комісаріят опрацював нову систему податків від святинь і духовенства. Податки мусять бути вплачені в двох місяцях, в противному випадку замикають святиню. Податки духовних обчислятимуться в цей спосіб, що будуть дочислюватися 100 процентів до звичайного податку. А що всі святині, які і духовенство, яке ще існує на Радянщині, удержуються лише з жертв, ясно отже, що в короткому часі замкнеться всі святині, а священиків усунеться.

ЗАСУДИЛИ ПОСЛА НА ДВА ТИЖНІ ВЯЗНИЦІ ЗА ОБРАЗУ ПОЛІЦІЯНТА.

Радомський окружний суд засудив посла Доброха на кару двох тижнів арешту за те, що він на вічу назвав поліціянта лотром.

1,812 ЛІЦИТАЦІЙ НЕРУХОМОСТЕЙ В 5-ОХ ВОЄВІДСТВАХ.

Віленське „Слово" сповіщає, що в травні і червні ц. р. відбудеться в 5-ох воєвідствах (виленське, підляське, полісьске, новогрудське і волинське) 1,812 ліцитацій нерухомостей. Причина ліцитацій — незаплачення коротко-термінових позичок, затягнених у віленському Земельному Банку. Невеселі картини економічної кризи в Польщі.

НОВІ РОЗКОПИ В ЕҐИПТІ.

В Еґипті в т. зв. долині королівських гробів відкопали дві могили двірських співаків. Ті могили походять з часів XIX. династії фараонів. В могилах знайшли золоті бранслети, дорогі нашийники та гарні вази.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ПОВИННА ПРОЯВЛЯТИ БІЛЬШЕ ЕНЕРҐІЇ".

На засіданні виконавчого комітету Комінтерну ухвалено кілька резолюцій щодо акції комуністів в Европі. Між іншими виконавчий комітет ухвалив резолюцію, в якій завзиває німецьких комуністів до гострої боротьби з режімом канцлера Брінінґа, котрий задумує ввести в Німеччині диктатуру.

Інша резолюція стверджує, що в богатьох капіталістичних державах існують уже всі передумови для революції, а тому комуністична партія мусить проявити більше енерґії.

ПОЛЬСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКА ЧОРНА КАВА В МОСКВІ.

Як відомо, недавно тому виїхала до Москви ґрупа польських промисловців. З нагоди побуту цієї делеґації (до речі кажучи, польської буржуазії) польський посол у Москві, Патек, видав бенкет для радянських і польських господарських кругів. В цьому принятті взяли участь між іншими комісар торговлі Ровенгольц, заступник комісаря закордонних справ і інші большевицькі достойники. Як бачимо, большевики вміють кричати й закидати другим угодовість, але у себе цієї угодовости ніяк не бачать.

ПРОФ. ВОРОНОВ НЕ БУДЕ ВЖЕ ВІДМОЛОДЖУВАТИ.

Відомий московський лікар, д-р Воронов, який наробив такого галасу своїм „відмолоджуючим лікуванням", задумує зліквідувати свою „малпячу фарму" на Рівері. Кошти удержання малп, що уможливлюють Воронову хірурґічні операції, перевищають його доходи. В останніх часах Воронов має мало пацієнтів, тому, що в кількох випадках операція не вдалася вповні.

ВИБУХ ҐАЗУ В КІМНАТІ САМОВБИЙНИКА.

В Ґлівіцах (коло Катовиць) якийсь Польочек хотів відібрати собі життя при помочи ґазу. Сусіди, що прийшли ратувати самовбийника, провітрили кімнату, а після того хотіли переконатися, чи в кімнаті нема вже ґазу. Коли в тій цілі запалили сірник — останки ґазу вибухли. Дві особи тяжко ранені. Їх відвезли до лічниці разом з самовбийником.

ЗЛОВИЛИ ЗЛОДІЙСЬКУ ШАЙКУ.

Залізничі злодії мали свою стацію: Банядо, між Куритибою і Паранаґвою (Бразилія). Там злодії, що полювали у вагонах на цій лінії, переховували крадені речі. Недавно поліція арештувала кількох злодіїв і знайшла вкрадені ріжнородні речі. Між арештованими є також тамошний начальник стації.

БЕЗРОГА ЗАГРИЗЛА НА СМЕРТЬ ДИТИНУ.

В селі Бачин (пов. Краків) господарі Телефуни вийшли з хати, лишивши двоє своїх малих дітей без опіки. Одна дитина мала 6 літ, друга рік. В часі неприсутности господарів ввійшла до хати безрога, перевернула колиску з немовлятем і погризла дитину так сильно, що вона по кількох годинах померла.

ЩЕ ПРО ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ ЕП. ХОМИШИНА.

„Свобода", орган УНДО, (ч. 16. з 3 травня ц. р.) пише про новий пастирський лист еп. Хомишина:

„Еп. Хомишин здобув собі своїм листом нову популярність серед польських політиків. Знова польські часописи обдилюють словами лають князя греко-католицької церкви, митрополита Шептицького. Серед українського народу викликав пастирський лист еп. Хомишина велике зґіршення і дай Боже, щоби не вийшов на шкоду нашої церкви. Українські народні маси мають вже вироблений погляд на політичну діяльність еп. Хомишина і його пастирські листи".

КАРА ЗА РОЗСІЯНІСТЬ.

Лондонський суд засудив одного англійського лікаря на грошеву кару 2 тисячі фунтів стерлінґів за те, що він наслідком своєї розсіяности спричинив смерть свого пацієнта. Цей лікар оперував пацієнта і, зшиваючи рану, забув витягнути з неї кусень вати. Гроші дістане жінка пацієнта.

КРОВАВИЙ ДЕНЬ 21 КВІТНЯ.

Цей день у Куритибі (Бразилія) є днем студентів університету. Старші студенти роблять овації молодим, котрі щойно вписалися до університету. В дні 21 квітня вийшли студенти з саль університету і під проводом військової музики прийшли під памятник Тірадентеса. Тут один з академіків у бесіді згадав на факт, що з університетських саль уряд усунув портрети деяких політиків. І тут тепер повстало замішання. Одні кричали, що уряд добре зробив, а інші, що не повинен був так робити. Кінець був такий, що молоді студенти добули з кишень бритви. Замиготіли в повітрі бритви, піднеслись палки. Ну, і кінець параді! Калічились копались, бились. Явилась поліційна влада і розгнала молодь домів.

ВИСТАВА МИШЕЙ.

Лондон тішиться, а Англія має сензацію. Перед роком була в Лондоні вистава курей з цілої Европи, а під цей час зіхалися до Англії всі миші. Чи інакше кажучи, перевезено миші на передмістя Лондону, С. Ельбенс. Знавці зазначують, що декотрі представники мишачого роду доходять навіть до ціни 400 долярів. Є вони гордістю англійських годівельників мишей, що при помочі своїх учителів, Японців, дійшли до таких знаменитих вислідів. Дотепер привезено на виставу 70 родів мишей.

На виставу принимано лише миші шляхотного роду. І так, як на рільничій виставі, так і тут миші переходили через руки досвідчених експертів, що сперешу оцінювали, чи миші мають відповідно довгий хвіст, форму ух, тонкість лапок, краску й гладкість шкіри. Навіть ширина головки нераз бувала причиною дискусії про „клясичні мишачі форми.

Громадянство одушевляється виставою. Часописи, значучи про це, вислали своїх спеціяльних референтів, які зовсім поважно й навіть... науково стараються говорити на тему... мишей. „Є миші — пише редактор „Морнінґ Посту" — які перевялися вже збляззованими манерами виставлюваних котів і псів".

НІМЕЧЧИНА ДОМАГАТИМЕТЬСЯ РЕВІЗІЇ РЕПАРАЦІЙ

ТЯЖКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН НІМЕЧЧИНИ МОЖЕ ПРИВЕСТИ СКОРО ДО РЕВОЛЮЦІЇ.

ЛОНДОН. (Англія). — В суботу почалися наради між німецьким канцлером Брінінґом і міністром справ заграничних Курціюсом з одної сторони та між премієр-міністром Мек Донелдом і міністром справ закордонних Гендерсоном з другої сторони. Наради ці будуть мати інформативний характер, а тому на них не будуть приняті якісь спеціяльні рішення. Та всеж вони можуть стати початком нових міжнародніх переговорів і можливо основної зміни міжнародньої політики багатьох держав.

Брінінґ уділив місцевим газетам довше інтервю. Він заявив, що приїхав до Англії, щоби безпосередньо поінформувати Мек Донелда й Гендерсона про тяжке економічне становище Німеччини. З огляду на обовязок Німеччини сплачувати величезні репарації, податки на населення вже досягнули таких розмірів, що населення не всилі їх витримати. Коли Німеччина не одержить негайно відрочення сплати чергових пайків по репараціям і не зменшить податкового тягару населенню, то треба надіятися скорої революції в Німеччині.

Така революція може прийти або з ліво-большевицької сторони, або зі сторони націонал-соціялістів (фашистів). Отже для вратування Німеччини від політичної й економічної катастрофи треба негайно звільнити її від плачення чергових репарацій, а потім переглянути ввесь репараційний плян Йонґа й змінити його в користь Німеччини. Для цього треба буде знову скликати відповідну міжнародню конференцію.

Далі Брінінґ каже, що вихід з сучасної світової економічної кризи можна знайти лише в тісній кооперації всіх держав і народів. До такої кооперації може привести лише відповідна міжнародня конференція, яка щиро буде шукати виходу з сучасної кризи, не поділюючи держав на переможених і переможців.

СТРАЙК МОСКОВСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

ЛОНДОН (Англія). — В радянськім представництві одержано відомости про заворушення серед робітників московського району. 20,000 робітників підмосковських фабрик застрайкували 12 травня, домагаючись підвищення заробітної платні та протестуючи проти злого харчування й суворого поведення з робітниками заводської адміністрації.

Комуністична влада на боротьбу з робітниками не лише вислала спеціяльні відділи чека, але також змоболізувала членів комуністичної партії та комсомолу. Масовими арештами страйкарів та іншими репресіями большевикам пощастило й на цей раз зломити робітничий протест.

Раніше також доходили сюди відомости про ширші заворушення серед робітництва. Були відомости, що заворушення навіть захопили деякі військові части й окремих членів всесильної чеки. Як звичайно, большевицька телеґрафічна аґенція ці відомости спростовує, як зрештою це робить кожда деспотична влада.

ПАПА НЕ ХОЧЕ КОМПРОМІСУ З МУСОЛІНІ.

РИМ (Італія). — Мусоліні запропонував для помирення з папою дозволити на поновне відкриття всіх жіночих та дівочих клюбів католицьких, які недавно замкнено по всій Італії. Папа на це відповів, що він домагається безоглядного відкриття всіх католицьких організацій тепер замкнених, або взагалі залишення їх замкненими, аж поки не буде полагоджене взагалі дальше взаємовідношення між Ватиканом та Італією.

ЧЕКАЮТЬ ЛИНДБЕРҐА.

ТОКІО (Японія). — Місцеві ґазети пишуть з великим задоволенням про намір Чарлза Линдберґа прилетіти з Америки до Японії. Ґазети кажуть, що на Линдберґа чекає вся японська нація з великою нетерплячкою. Його прилет до Японії послужить на користь тіснішого порозуміння між Японцями та Американцями.

Імя Чарлза Линдберґа в Японії популярне не менше як у самій Америці.

АРЕШТАНТСЬКА ПРАЦЯ В БОЛЬШЕВІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — Протирабське товариство опублікувало книжку про становище робітництва в Росії. Поруч з тяжким економічним станом робітництва, примусовістю його праці, в книжці наведено дані про арештантську працю на лісних роботах у 1930 році.

АРЕШТУЮТЬ КОМУНІСТІВ.

ТОКІО (Японія).—Поліція арештувала 143 комуністів. 54 з них ставлять перед суд за активну комуністичну агітацію. Арештовані комуністи провадили агітацію серед моряків.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиґі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ҐАРДІЄН" ПРО РІШЕННЯ ЛІҐИ В СПРАВІ „ПАЦИФІКАЦІЇ"

—o—

З приводу рішення Ліґи в справі Галичини „Манчестер Ґардієн" писав:

„Рада Ліґи Націй мала перед собою питання, що повставали з її обовязку охороняти права певних національних меншин, відданих мировими договорами під чуже панування. Ліґа Націй мала добру основу відложити своє рішення в справі митної юнії (між Австрією та Німеччиною), але, на жаль, вона мала багато менше причин для відложення розгляду української меншости в Східній Галичині під Польщею. Східна Галичина була сценою польської „пацифікації" літом послідного року. На послідному засіданню Ради Ліґи встановлено Комітет Трох під проводом Гендерсона, щоби розглянути заяви, пороблені на цьому засіданню. Сей комітет відбув засідання минувшого місця в Лондоні та мав зложити звіт на сих зборах Ради, 8 або 9 місяців після жорстокостий, нібито на тій основі, що тепер акція Ліґи моглаби пошкодити Українцям. Якщо пан Гендерсон думає, що польський уряд готов дійти до якоїсь справедливої згоди з Українцями, то він помиляється. Нема найменшої основи припускати, що польський уряд хоче чогонебудь, кромі звільнення від публичного розсліду на так довго, поки уплив часу не затре слідів його зловжитків. Здається, він може легко осягнути свою ціль. Відложення справи України є зломанням довіря".

Так пише „Манчестер Ґардієн". Його слова про польську політику можуть собі добре запамятати українські угодовці, які своїми переговорами з Поляками зложили практично перед світом заяву, що практична українська політика, не виключає можливости щирого польського бажання справедливої згоди з Українцями. „Манчестер Ґардієн" без завивання в паперці підчеркує, що Поляки не справедливої згоди хочуть, але безкарности за свої вчинки, а сю безкарність вони стараються добути відкладанням розсліду справи. „Ґардієн" припускає, що Польщі се легко може вдатися, бо відкладання справи все затирає сліди злочину. Український народ не помилився в своїм осуді угодових заходів епископа Хомишина, хрунів Бачинського й Певного та угодової ґрупи УНД-а: ці переговори були водою на польський млин.

ПОЛЬСЬКА ЕКСПАНЗІЯ НА СХІД

З нагоди 40-ліття "T. S. L." (Товарджиства Школи Людовей).

З давен-давна перли Поляки на схід (Болеслав Хоробрий, Казимир Великий, Ягайло і т. д.) навіть із занедбанням та шкодою для своїх корінних західних т. зв. „пястовських" земель у Великопольщі. Це історичний факт.

Після розбору Польщі, коли то колиска польщини, якраз ті „пястовські" землі, припали Прусії, — Поляки ще збільшили ту експанзію на схід, числитися з тим, що велико-польські землі під пруською займанщиною в найближчій майбутности можуть бути страчені для польської нації. Маючи згоду і піддержку австрійського цісаря Франц Йосифа I. й австрійського уряду — Поляки переводили експанзію головним чином у Східній Галичині і то передовсім шляхом шкільництва.

В тій цілі подбали вони про виїмкові привилеї для себе у виді відповідних шкільних законів, які ціле шкільництво в Галичині передавали в руки Полякам. В австрійських краях обовязував н. пр. всюди державний закон, на підставі якого управитель школи мусів бути того самого віроісповідання, якого була більшість населення даної громади. Та постанова виїмково не відносилася до Галичини і тому вже за Австрії в богатьох українських громадах, де більшість неселення була греко-кат. віроісповідання, — управителями шкіл були учителі римо-кат. віроісповідання, що у своєрідних галицьких обставинах було рівнозначне з польською національністю. Польська соймова більшість в галицькому соймі ухвалила закон, а цісар Франц Йосиф I. його санкціонував, що австрійська держава не сміє заснувати ані одної української середної школи без згоди галицького сойму, що в Східній Галичині не сміють бути українські учительські семинарії — тільки польські, що найвище утраквістичні і т. д.

Одначе навіть виїмково для польських цілей спрепаровані шкільні закони, польські краєві і повітові шкільні ради та польські учителі — цебто всі польські урядові чинники були невистарчаючі передусім тому, що для дуже маленького числа Поляків в українських громадах (для 2—3 польських або тільки римо-католицьких — але не конче польських — родин) не було законної підстави закладати польські школи, а саме: там не було 40 польських чи римо-кат. дітей та згоди дотичної громади. Тому для успішнішої польської експанзії на схід уважали польські провідники необхідним заанґажувати для шкільної справи ціле польське громадянство.

Слід признати, що польське громадянство завсіди дуже добре розуміло й цінило значіння польської національної школи. Доказом цього хай буде факт, що вже в 1874 р. заходами львівських польських пань засновано в українській громаді Улицьку, равського повіту, першу польську приватну школу. Та інтензивна систематична і всестороння праця на шкільній ділянці датується тільки що від часу заснування в 1891 р. "Towarzystwa Szkoły Ludowej", популярної під початковими буквами "T. S. L."

Польське громадянство взялося з ентузіязмом до праці. Ще до світової війни "T. S. L." мало 291 шкіл та числило 41,702 членів і на т. зв. „Ґрунвальдський дар" для "T. S. L." зібрало рекордову тоді суму, бо поверх міліон австрійських корон. Як настала сучасна Польща, то "T. S. L." передало державі 435 своїх народніх шкіл і 2 ґімназії. З того приводу пише "Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego", дня 20-го листопада 1928, ч. 11 ось що:

„На області тутешніх трох воєвідств число шкіл в 1911/12 шк. році було нижче, як нині (виносило тоді 4030 шкіл). Воно нагло (gwałtownie) зросло в перших літах після війни, (до 4,710 в 1925 р.) з причини, що школи T. S. L." перенята на державний етат та з причини, що школи "T. S. L." перенято на державний етат та з причини природного зросту шкіл у своїй „незаборчій" державі".

Після світової і визвольної української війни збільшилася польська експанзія, змагаючи до поставленої б. міністром освіти проф. Станиславом Ґрабським тези, що асиміляція українського населення в сучасній Польщі мусить так скоро поступати вперед, щоби за 25 літ не було вже українського питання. Попри польонізацію й утраквізацію українських державних шкіл визначну ролю в тому асиміляційному поході перебрало "T. S. L."

Один з визначних ідеольоґів "T. S. L.", проф. Сікора, у своїй праці п. з. "Zagadnienia główne" пише між іншим:

„Журба за креси, за східну границю Річипосполитої — це важне завдання держави... Ніодно зі суспільних питань не є таке пильне і ніодно на випадок занедбання не грозить такими страшними наслідками як справа польського шкільництва на східних окраїнах... Костел і школа — це основи польскости „кресів". Польському вчительству кидаємо клич: На схід! На схід...! Створім шахівницю нездобутих „пляцувек" оборони західної культури, а благословитимуть нас прийдешні покоління".

Успіхи повоєнної праці "T. S. L." представляються нині циферно ось так: Орґанізаційно "T. S. L." зросло з передвоєнних 291 кружків на 310. "T. S. L." заснувало й удержує 55 нових народніх шкіл, 3 учительські семинарії, 1 семинарний курс, 1 ґімназійний курс, 31 захоронок, 114 доповняючих курсів, 19 бурс та опікується 112 школами. Опріч того "T. S. L." розвиває живу працю виховно-освідомлюючу між ширшим громадянством і під тим оглядом виказує дуже значні успіхи, про що говорять проречисто отсі цифри: "T. S. L." числить 2,886 читалень, випозичалень і бібліотек з 408,873 книжками і 193 людових домів, улаштувало в останньому році 2,450 святочних обходів, представлень і проґульок та 157 освітних зїздів. Опріч того "T. S. L." ревно підпомагає будову „косцюлків" і „каплічок".

Повищі дані про "T. S. L." взяті з польської преси, а саме "Wiek Nowy" і "Słowo Polskie" з 3. V. 1931. — На академії "T. S. L." з 3. V. 1931 подав д-р Т. Дверницький такий загальний доробок "T. S. L." за 40 літ діяльности: заснувало біля 200 початкових шкілок, 700 прилюдних шкіл, 4 ґімназії, 21 фахових шкіл, 8 учит. семинарій 50 бурс, поверх 100 захоронок, 205 домів людових, 1,230 бібліотек і сталих читалень, поверх 1,000 рухомих бібліотек. Збудувало або причинилося до будови: 70 каплиць і косцюлків, 236 будинків всенародніх шкіл, 2 будинки учительських семинарій, 2 будинки ґімназій, 18 будинків для бурс, 14 будинків для захоронок і 182 освітних домів. Урядило поверх 2,600 загальноосвітних курсів для дорослих, поверх 500 практичних фахових курсів, біля 80,000 викладів і поговірок, поверх 9,000 театральних представлень, біля 15,000 народових обходів та поверх 2,000 людових і шкільних проґульок.

Ці цифри і факти навели ми не тому, щоби застрашувати наше громадянство, але щоби ми усвідомили собі дійсний стан справи, не легковажили собі важкого положення та найшли спосіб і силу гідно й успішно протиділати тому наступові.

Очевидно найважнішим засобом є і мусить бути „Рідна Школа", під прапором якої в річницю її 50-ліття повинен згуртуватися ввесь український нарід, повинні згуртуватися всі українські установи по цей бік рижської лінії.

Правда, 606 кружків і 32,300 членів „Рідної Школи" — це — як на наші відносини — вже доволі поважний осяг. Одначе він є каплею в морі супроти тих потреб і завдань, яких в часі сучасного лихоліття вимагає потреба часу і рація стану української нації. Тому мусимо напружити всі сили, щоби в кожній українській громаді повстав діяльний кружок „Р. Ш.", щоби число членів досягнуло рекордової цифри одного міліона, щоби зібрати міліонові фонди на ведення рідно-шкільної праці. Це дасться осягнути; треба тільки сильної волі і послідовности та настільки жертвенности, щоби бодай частинно зменшити видатки на алькоголь і курення (на що український народ видає кругло пів міліярда зол. річно!) та гроші ті призначити на потреби „Рідної Школи".

Ми це мусимо зробити і зробимо та докажемо цим, що ми є зріла нація, що хочемо і будемо жити.

Правильно сказав поет:
„Рідна Школа краща зброї,
Пострах нашим ворогам;
Хоч програлиб ми всі бої,
Дасть вкінці побіду нам!"

Іван Герасимович.

(„Новий Час").

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПАПСЬКА БУЛЛЯ И ОТЦІ ЦЕРКВИ.

З нагоди папської буллі про робітничу справу редактори католицьких ґазет наговорили дещо фактів, які показують ріжницю між теперішною політикою римо - католицької церкви в господарській справі та її політикою в перших роках християнства.

Ґазета „Католик Ворлд" пригадує приміром слова св. Василія: „Хліб, який ти задержуєш, належить до голодних".

Св. Августин сказав: „Ті, що мають зайвину, мають у своїм посіданню чужу власність".

Св. Амвросій навчав: „Земля належить до всіх, а не до богатих".

Папа Григорій I. писав: „Коли ми даємо бідним те, що їм треба, ми не даємо їм милостині; ми звертаємо їм те, що до них належить".

Кождий з тих висловів суперечить словам папської буллі з 1931 року, котра стоїть на становищи, що економічна система повинна зрівноважити права капіталістів і робітників. Вислови отців церкви про права капіталістів не говорять нічого.

КАТОЛИЦИЗМ І СОЦІЯЛІЗМ.

Перші звідомлення про папську буллю про робітничу справу подавали між іншим, що папа підчеркує, що добрий католик не може бути добрим соціялістом.

Про сю заяву сказав „Манчестер Ґардієн": Скільки в сьому слушности, се залежить від того, наскільки папа розуміється на доброму католицизмі й на доброму соціялізмі. Що він знає, що таке добрий католик, можна припустити. Та чи знає він, що се таке добрий соціяліст?

КОРОЛІВСЬКІ МАЄТКИ.

Новий републиканський уряд в Еспанії подав недавно ноту про маєток еспанського короля. Уряд звернув спеціяльну увагу на те, що король усе голосив потребу розвою краєвого промислу, а з його інвестицій, що виносять 24 міліони пезет, 14 міліонів пезет було інвестовано поза границями Еспанії, або були зложені в банках Анґлії, Франції, Голяндії й Швайцарії.

ПРЕЗИДЕНТ І КРІЗА.

Після послідної промови президента Гувера, в котрій він згадував депресію, одна американська газета сказала:

„З промови видно щодо відношення Гувера до крізи хіба стільки, що президент Гувер крізи не похвалює".

ЧОГО ІМ ТАК ТРЕБА?

Телеґрафують з Росії, що одного жителя Шикаґо запрошено до Росії плянувати міста.

З того приводу Американці питаються: "Чи Шикаґо є ліпше, як нам здавалося? Чи може Росія гірша, як вона нам виглядає?

— Ви все натякаєте про якогось дурного, чи то може ви до мене пете?

— Щож знову? Абож то один дурний на всьому світі?

—o—

І це правда.

Катехит: Івась Крілик скаже нам, чи Бог є всюди?

Івась: Бог є всюди, лише в нашій пивниці нема його.

Катехит: А чому, Івасю, гадаєш, що вас у пивниці нема Бога: чи тому що там темно?

Івась: Ні, прошу отця катехита, не тому. В пивниці тато тримає горівку, а отець катехит самі говорили на проповіди: „Де горівка, там нема Бога!"

Д-р А. Т. Кібзей.

СПОМИНИ З ПОБУТУ НА УКРАЇНІ.

(24)

По сім бажав я відвідати також Київський Музей Революції при вул. Короленка, та на жаль я приїхав до цього музею запізно, пополудні, коли музей був вже зачинений. Скажу тільки, що цей музей засновано 1. вересня 1925 р. Він призначений до революційної аґітації.

Була вже пізна пора пополудни. Я був перетомлений та вернув до готелю на відпочинок. Пізніше я скомунікувався з д-ром Ш. і запросив його на вечерю. По вечері ми пішли відвідати Печерську Лавру.

У Києво-Печерській Лаврі.

Києво-Печерська Лавра — це найбільш стародавний реліґійний памятник, що відгравав велику ролю в реліґійнім життю України-Руси. Монастир заложено в першій половині XI. віку. Закладини монастиря церква приписує ченцям Антонієви і Теодосієви. Києво-Печерська Лавра була в минулому не лиш реліґійним, але й торговельним центром України; провадила свого часу монопольну торговлю сіллю і т. і. Земельна власність монастиря до XX. віку виносила 3,082 десятин. Крім того Лавра мала 8 фабрик і заводів, а саме: папірню, тартак, цеґольню, млини, броварню, свічковий завод і т. п.

В р. 1926 большевицький уряд перетворив Києво-Печерську Лавру на т. зв. історичний музей, так як всі церкви, монастирі і їх майно загалом перебрано на державну власність. Всі будинки і церкви Печерської Лаври сконфісковано і у деяких з них приміщено т. зв. інвалідів революції. Для монахів і священиків залишили лише що найгірші підземні льохи; всі інші печери перемінено на музеї. Є лиш одна церква, отворена для монахів, де якраз тоді, коли ми з д-ром Ш. зайшли до Печерської Лаври, відправлялася вечірня. Туди ми вступили. Ціла публика в церкві складалася крім нас з двох чи трох священиків, двох монахів, що співали, одного старика і двох старих жінок. Коли хто приходив до церкви, то лиш оглянувся і виходив, не чекаючи на кінець вечірні. Ми з д-ром Ш. троха довше задержалися в церкві. Якісь два чи три мущини, розмовляючи з собою голосно по російськи, увійшли до церкви з накритими головами; не уважали за відповідне зняти капелюхів; не мали ніякої пошани для святого місця. Безбожність, атеїзм є гордістю большевиків.

Києво-Печерська Лавра має багато старинних будівель і церков. „Свята брама" Лаври була збудована в р. 1106 черцем Миколою Святошем, колишнім князем Святославом Чернигівським. Над брамою збудована т. зв. Троїцька надбрамна церква. В середині цеї церкви збереглося до нашого часу чудове українське малярство з кінця XVII. віку. Праворуч і ліворуч від „святої брами" тягнеться „Мазепинський мур", збудований гетьманом Мазепою. У центрі горішньої Лаври міститься велика Успенська Церква, якої початки сягають до року 1073. Теперішню церкву збудовано 1724 р. після останньої пожежі 1718 р. З будівлі стародавньої Успенської Церкви збереглися тільки окремі частини та перекриття. Стародавна церковця Івана Предтечі, зараз ліворуч від Усп. Церкви, збереглась майже цілком і ввійшла в північно-західний куток теперішньої будівлі.

Проти Успенської Церкви здіймається вгору Лаврська дзвіниця, збудована по мистецьки в р.р. 1731 до 1745. На третьому поверсі висять дзвони; т. зв. „братський дзвін" важить 1,636 пудів. На полудне він дзвіниці міститься бувша палата митрополитів. На схід від неї є т. зв. трапезна церква, збудована 1893 р.; далі могили Столипіна, Кочубея та Іскри.

Купіль у Дніпрі. Прощання з д-ром Ш.

Вже було пізно вечером. На погіднім небі сяли зірки. Ми з д-ром Ш. зійшли над Дніпро й ішли горі його берегами, попри кріпость та київський водотяг. Довго дискутували ми та розмовляли на всілякі теми. На останку посідали над Дніпром, щоб відпочати. А було горячо на дворі; вода була тепла. Так щоб бути у Києві літом, а не скупатися у Дніпрі, — це видавалось мені „непростимим гріхом." Я намовив д-ра Ш., щоб і він скупався. Так ми таки добре викупались та поплавали на водах нашого славного Дніпра.

Тут ми відтак й розпрощалися з д-ром Ш. Завтра я мав відїздити з Київа. Д-р Ш. дуже бажав підвезти мене на залізничу стацію, але я перестеріґ його, щоб тим чином він не попався в якінебудь клопоти з владою. Ми вступили до якоїсь приватної реставрації на чай та мороженe. Я подякував щиро д-рови Ш. за його поміч і гостинність а навіть ми приобіцяли собі один до одного писати. Пізніше, коли я приїхав вже до Парижа, на мене справді чекав лист від д-ра Ш. Я написав до нього з Парижа, а відтак два рази з Америки та, на жаль, і до нині не маю від нього ніякої вістки. Що з ним сталося й чому не відписує — не знаю.

При прощанню д-р Ш. дав мені на памятку фотоґрафію співробітників Негайної Меддопомоги, Фотоґрафія, в більшім форматі, представляє ґрупу молодих дівчат та жінок, які виконували службу доглядачок для хорих, акушерок, санітарних помічниць і т. д. Ціла та ґрупа має до 150 осіб; це учениці і робітниці з першого курсу, що треває 6 тижнів. Вони малиб розходитися по містах та селах України і дбати про піднесення рівня здоровля. На фотоґрафії була така дописка з відворотної її сторони:

„На спомин про відвідування Київської станції Негайної Медичної Допомоги Лікарю д-ру А. Т. Кібзею від Станції Негайної Меддопомоги в м. Київі та від Т-ва Друзів Негайної Меддопомоги (Україна) 13. VIII, 1929 р. Головний лікар Київської Станції Негайної Меддопомоги: М. Шараєвський. Відповідальний секретар Т-ва Друзів Негайної Медичної Допомоги: Романовський."

Виїзд з Київа.

В неділю рано п. Стебінс і я вибиралися з Київа. Перед відходом з готелю треба було заплатити рахунок. І тут стрінуло мене ще одно здивування. Книговодчик готелю виставив рахунок, в якім, крім звичайної належитости за мешкання після умовленої висоти, добавив до рахунку ще 20% т. зв. податку. Я питався, чому податок? На це одержав відповідь, що за кімнату треба платити згори, а коли ні, то заряд готелю додатково доraховує 20% податку від загальної висоти належности.

Поїзд мав відходити з Київа в год. 9.20 рано. Коли ми приїхали на залізничу стацію, нам сказали, що поїзд спізнив одну годину.

Врешті поїзд прийшов. Ми з п. Стебінсом сіли до ваґону й хоч-не-хоч мусіли прощатися з Київом.

Жаль мені було нашого старого Київа, стародавної столиці України. Жалко було, що не міг поїхати більше по Україні, відвідати могилу Шевченка, побачити „Дніпрельстан". Варта було поїхати й до Харкова та запізнатися з вищим урядом, та ще може цікавіше було поїхати до Полтави, де колись жив і працював батько Котляревський. Та, на жаль, були ріжні причини, що я рішився скоро вертатися з України. Бракувало мені часу, ставали ріжні перепони урядовці, я не мав ніякого ближчого знакомства. Та я радів бодай тим, що досі бачив, а ще більше був вдоволений, що виїздив з Київа без ніякої халепи, або підозріння. Думки та гадки снувалися всілякі. Час до часу я в душі переходив цілу нашу українську історію: бачив, як Хмельницький вїжджав до Київа. Слава, слава...! Пізніше революцію, Соборну Україну, Грушевського, Скоропадського і Винниченка...

(Дальше буде).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА!

Переписка Редакції.

„Оборонець" зі Скрентон, Па. — Як „Народна Воля" сфальшувала зміст і слова поданих в „Свободі" протестів, то ми Вам відповідали, що мораль це конечно потрібна річ в приватнім і громадськім житті. І з того боку ми назвали фальшування „Народної Волі" неморальним вчинком.

Тепер Ви знову домагаєтеся від нас виправдання зприводу статті „Народної Волі" з 4. червня, затитулованої „Напакостили і вдають дурних". Питаємо Вас, чи не треба бути дійсно дурним, щоби повірити в те, що пише „Народна Воля" про „Обєднання", коли пише, що тарзани з „Обєднання" агітують, щоби до краю ніяких грошей не посилати! Жертвам пацифікації не помагати, бо чим більше жертв, тим більше росте боєвий настрій! Ніяких організацій не відновляти в краю, бо Поляки знов зруйнують! Ніякої відбудови, ніякої помочи, — всі гроші за границю на боєву акцію! Так каже край, так кажуть всі партії й організації в краю устами свого „делегата", так каже „Обєднання".

Чи є така людина в Америці, щоби в це могла повірити? Питаємо Вас, хто з американської преси відозвався от недавно в справі Писанки для „Рідної Школи". І то навіть тепер, коли з краю пішов проти „Обєднання" наступ з боку угодовців. Чи мимо того не взивала „Свобода" нашу іміграцію до розваги і чи не казала їй далі щиро й видатно відпомагати край, а зосібна „Рідну Школу".

А чи може повела таку акцію „Народна Воля", котра так бідкається тепер над рідним краєм?

Питаємо далі: Прийшли тепер Зелені Свята. Чи не відозвалася „Свобода" в справі допомоги нашим інвалідам так, як це робила завжди минулими літами? А чи знайшли Ви щось подібного в „Народній Волі"? Нічогісінько.

Як би так рідний край опирався на таких „обороцях" рідного краю, яких виховує „Народна Воля", то можливо, що розрослися би в краю „радикальні дуби" типу американських „оборонців", але „Рідна Школа", „Просвіта" чи інваліди мусіли би цілком певно зліквідувати свою діяльність.

Квестіонувати допомогову акцію для краю з боку „Обєднання" може дійсно хіба „дурний", або цей, що, як пише „Народна Воля" — „вдає дурного".

Звертаємо Вашу увагу на тесаме число „Народної Волі", в якім є стаття „Напакостили і вдають дурних", бо там є ще інша стаття, затитулована **„Міждержавна мораль".** Ота стаття зачинається так:

„Читати чужого листа, звісно, не годиться. Та ще красти його з почти чи зпід замку — зовсім погане діло. А ще коли з краденого листа взнати його „секрети" і тими секретами йому потім грозити, використовувати їх для себе, — яка чесна людина на те здатна?"

Це знаходимо в числі „Народної Волі" з 4. червня, а тепер загляньте до тоїсамої газети з дня 30. травня і перечитайте там „Допис зі Львова", затитулований **„Дивне вербове колесо"**, написаний „радикальним дубом" Матвієм Стаховим.

В отім дописі передається зміст листа, писаного американським „Обєднанням" до Президії „Рідної Школи" в краю. Чи не впало Вам в очи, читаючи це: яким то чудом попав лист „Обєднання" у руки краєвого „оборонця" п. Стахова? І яка це мораль дала йому право опубліковувати переписку „Обєднання" з „Рідною Школою"? Але це ще не все. Лист цей передано в деяких місцях дослівно, слово за словом, як він був дійсно написаний. Про це ми переконалися в редакції, бо відпис цього листа передано нам з „Обєднання" до провірення. Але замітне те, що в дописі „Народної Волі" **додано до цього листа, й то грубими буквами, те, чого в тім листі цілком не було, ні що навіть із змісту листа не виходило.** Як бачимо, то краєві „оборонці" не тільки прочитали чужого листа, викравши його зпід замку чи добувши яким іншим шляхом, але ще сфальшували зміст і подали грубими буквами, що „Обєднання" поставило Рідній Школі" вимогу **„тому негайно відкличте цю резолюцію"**, що є звичайним фальшуванням не то слів, яких в тім листі цілком не було, але навіть змісту листа.

Приходиться на це відповісти хіба словами „Народної Волі" про „міждержавну мораль": „Яка чесна людина на це здатна?"

І хібаж можливо від нас вимагати, щоби ми входили в ширшу дискусію з того роду фальшівниками?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПАМЯТИ ЛИТОВСЬКОГО ПАТРІОТА.

Так щасливо складаються тепер відносини, що литовські часописи пишуть раз-у-раз про українські справи й українських визначних людей, а українська преса радо поміщує відомости про Литву й литовський нарід.

От і тому хочу згадати про 60-літню річницю уродин, а 40 літню річницю літературної праці **о. Антанаса Мілукаса,** відомого литовського громадського діяча, котрого імя згадує з вдячністю ввесь литовський нарід.

о. Мілукас був переслідуваний царатом за свій литовський патріотизм і мусів покидати рідний край. За свою народню і літературну працю дослужився він тепер особливого відзначення, бо одержав ордер Витовта Великого.

о. Мікулас родився на Литві дня 13 червня 1871 р. Скінчивши гімназію, вступив до духовної семинарії, яку мусів кокинув задля переслідувань царської влади і полякоманів, котрі не терпіли його праці над відродженням литовського народу. Покинувши Литву, прибув о. Мілукас до Америки і тут віддався цілим серцем праці для свого народу. Литовський єпископ, о. Пранас Бучис, пише про о. Мілукаса з найбільшим признанням за його велику любов до свого народу й за той огонь, яким горіло його серце до Литви і за те, що він цей огонь привіз до Америки і запалив ним серця литовських еміґрантів.

Я не хочу розписуватися над широкою суспільною і науковою працею о. Мілукаса. А тільки зазначу, що він є дуже великим приклонником обєднання Литви з Україною і Білорусю в одну спілку, в якій жили би всі три народи як рівні з рівними.

Бажаємо з щирого серця Шановному Ювилятови, щоби дожив тої великої хвилі братнього обєднання.

Казис Відікавскас,
Филаделфія, Па.

Спадщина по кухарці.

Господиня: Стидайся, Ганю, ти щойно другий тиждень у мене, а я вже в шафі застала вояка з шестого полку піхоти!

Наймичка: Прошу пані, я нічого не знаю, то може лишилося по тамтій кухарці... бо я знаю лише вояків з 30-го полку.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

A GREAT ENGLISH WEEKLY OF LONDON REPORTS ON LEAGUE'S DECISION ON THE "PACIFICATION" OF GALICIA.

"The Observer," London, May 24, 1931, reported:

Another question in which Poland would have figured prominently — the situation in the Ukraine — has not come formally before this Council after all, the Committee of three, over which Mr. Henderson presided, concluding that the developments at present in progress in the area in question would proceed more beneficially if public discussion were avoided for the moment. There has been a strong demand for such discussion, but it is known that Mr. Henderson, after fully examining all the facts, hold the conviction strongly that that course would hinder rather than help at present.

"THE MANCHESTER GUARDIAN" COMMENTS ON THE LEAGUE'S DECISION ON GALICIA.

"The Manchester Guardian," of May 25, 1931, commented on the decision of the Ukrainian grievances against the Polish "pacification" of Galicia before the League of Nations:

The Council had also before it problems arising out of its obligation to protect the rights of certain national minorities handed over to alien rule under the peace treaties. There was good reason for delaying a decision over the Customs Union. There was, unhappily, far less for postponing consideration of the Ukrainian minority in Polish Eastern Galicia. Eastern Galicia was the scene of a Polish "pacification" in the late summer of last year. A Committee of Three, presided over by Mr. Henderson, was appointed to inquire into allegation at the last meeting of the Council. They met in London last month and were to have reported to this meeting of the Council — eight or nine months after the outrages. The whole question has been postponed till the September session, a full year after the outbreak, apparently on the ground that action by the League at present would prejudice the interests of the Ukrainians. If Mr. Henderson believes that the Polish Government are prepared to reach a just settlement with the Ukrainians he is mistaken. There is no reason to suppose that the Polish Government want anything except immunity from public investigation until sufficient time has elapsed to obliterate the traces of their wrong-doing. They seem likely to achieve their end. In the case of the Ukraine postponement was a breach of trust.

(В своїм донесенню "The Observer" каже:

„Друге питаннє, у якому Польща була би визначною фіґурою, ситуація на Україні, остаточно не прийшла формально перед Раду (Ліґи Народів), бо Комітет Трох, на чолі котрого стояв Гендерсон, прийшов до переконання, що дальший розвій подій в тому краю поступить краще, коли під теперішну хвилю оминеться публичну дискусію. За таку публичну дискусію підносилося богато голосів, але пан Гендерсон, розслідивши докладно всі факти, прийшов до твердого переконання, що таке поступованнє скорше пошкодило би, як помогло би справі тепер".

Переклад статті „Манчестер Ґардіяна" находиться в передовій статті на 2. стороні.— Ред.).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

MUSICAL PROGRAMS FEATURE TIMES STATION BROADCAST.

Opening Numbers Given By Taddonio and His Orchestra. Ukrainian, Lithuanian and Russian Numbers In Second Part While Sinfonians Close Entertainment.

The first part of last evening's radio program broadcast through The Scranton Times radio station, WQAN, was given by Taddonio and his orchestra of Scranton. This orchestra which has been playing for for various dances and which has been heard through WQAN several times, gave another of its enjoyable programs, featuring tango, waltzes and slow fox-trot music.

At 8:45 radio listeners were treated to a program of Ukrainian, Lithuanian and Russian music by a group comprised of Olga Tkachuk, piano; Bertha Indrulis, violin and piano accordion; William Fairchok, tenor; Anna Taras, soprano and Olga Bomba, second soprano.

The program featured several tenor solos by Mr. Fairchok singing Ukrainian and Russian songs. Miss Indrulis, violinist, played a group of Ukrainian melodies, assisted at the piano by Olga Tkachuk, who also played as a piano solo Zaremba's composition "Farewell to Ukraine". A trio comprised of Miss Anna Taras, Miss Olga Bomba and Olga Tkachuk sang several popular Ukrainian airs and Miss Indrulis offered two piano-accordion selections.

(The Scranton Times, May 30, 1931).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ТОРОНТО, ОНТ.

В освіті перемога.

Український нарід у своїй скількости зрозумів уже ту правду, що тільки освіта забезпечує будучність нації. І сю велику працю боротьби з темнотою переняло на себе на західних землях України перше товариство „Просвіта", засноване 1868 року у Львові. Наші народні маси в скорім часі виявили зрозуміння „Просвіти" і піддержали її жертвами та піднесли її до високого ступня як освітно-культурну організацію. Праця і заслуги „Просвіти" для українського народу знайшли серед нас повне призвання і пошану. Український нарід признав „Просвіту" матірю всіх національних установ.

І не тільки на рідних землях України робить „Просвіта" чесну освітно-культурну працю. Згодом, як прибули наші свідоміші одиниці до нового краю, почалися і тут творити т-ва „Просвіти" з такимже самим напрямком: поборювати темноту, а ширити освіту. Щоби виповнити сю важку працю, приходиться нераз стрічати ріжні немилі труднощі. А найприкріше тут те, що відчувається брак власної хати. Українці на Вест Торонто, котрі є зорганізовані при тов. „Просвіта", вже пятий рік містяться в чужій нанятій домівці. Богато нашої сили, праці та енерґії витрачуємо досі надармо, бо з причини теперішнього безробіття тяжко добутий гріш іде на чинш. Тому, щоби оминути непотрібне видавання грошей, всі члени і члениці, разом зі своїм Виділом, постановили за всяку ціну добитися власної хати. В цьому напрямі ми вже зробили початок і закупили площу під будову власного дому, і частину вже заплачено. Та при найбільших зусиллях власних сил початого діла довести до скорого кінця самі не можемо, тому звертаємося до наших громадян, щоби піддержали нас, по силі своєї спроможности, своїми хоч малими жертвами. Покажім ще й тим нашу національну зрілість, що ми нація, яка має богато сил та охоти до життя, що ми хочемо бути справжніми творчими будівничими нашого суспільного, економічного, освітного і політичного життя. Памятаймо на клич: „в освіті є зброя і перемога". Коли поставимося поважно до ідеї „Просвіти", то побачимо, як легко будемо переходити від пустих слів до діл. Саме до цього ми стремимо. І для цеї цілі треба нам „Дому Просвіти".

Жертви просимо слати на адресу:

**UKRAINIAN SOCIETY „PROSVITA",
67-A Edwin Ave., W. Toronto 9,
Ont., Canada.**

ЗА ВИДІЛ УКР. ТОВ-А „ПРОСВІТА":

І. Кучерепа, голова
В. Стангрет, рек. секр.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член від. 210 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені з фонду допомогового $45. Бажаю якнайкращого розвою нашій дорогій організації.

Иосиф Сидор,
Вестчестер, Н. Й.

—o—

Я, нижче підписаний член від. 232 Бр. св. О. Николая, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів, котрі мені дуже придалися, бо я знаходжуся в дуже критичнім стані, як нездібний до праці вже третий рік.

Микола Хома,
Донора, Па.

Антін Чехов.

НА ЛІТНИЩ.

—o—

По плятформі залізничої стації похожало сюди й туди молоде подружжа. Він держав її під паху, вона нахилялася до нього. Обоє буле щасливі. Зпоза пошарпаних хмар приглядався їм місяць. Морщив брови. Йому певно надоїло скучне, нікому ні до чого нездатне старе парубоцтво. Нерухоме повітря було перепоєне запахом бозу й черемхи. Десь за плянтом кричав деркач...

— Як тут гарно, як гарно! говорила жінка. — Часом здається мені, що то лише сон. Глянь лише, як той лісочок кланяється нам ввічливо. Або ті телеґрафічні стовпи, такі стрункі й мовчазні, яку дивну красу мають у собі. Знаєш, вони надають життя краєвидові та наче говорять, що там десь, за семою горою, за семою рікою є якісь люди, є якась цивілізація. Або, наприклад, той тихий шум поїзду, що долітає до наших вух на крилах леготу...

— Так... Та які ти маєш горячі руки! Це тому, що ти занадто переймаєшся, дитино. Що буде нині на вечерю?

— Стиранка з молоком і печене курятко... Аж забогато для нас двоє. А ще для тебе я нарочно казала привезти сардинок і лосося.

Місяць утік за хмари. Людське щастя пригадало йому його власну скучну старопарубоцьку спальню... за лісами, за горами.

— Поїзд їде! — озвалася жінка. — Глянь, як то гарно!

У віддалі показалися вогнені очі. На плятформу вийшов начальник стації. Здовж шин заблимали світла сиґналів.

— Підіждемо на поїзд і підемо додому — сказав чоловік, позіхаючи. — Як нам добре на цьому світі... Правда? Що? Так добре, що аж не хочеться вірити, що то правда!

Темна потвора приповзла тихо до плятформи та зупинилася на місці. В на-пів освітлених вікнах ваґонів заворушилися заспані лиця, капелюхи, руки.

Нараз почулися радісні оклики:

— Ах! ах! Варка з чоловіком вийшла напроти нас! Он там, прошу дивитися! Вaрочко, Варусю! Ах!

З ваґону вискочили дві дівчинки та кинулися Варці на шию. За ними показалася товста, постарша жінка та високий, худорлявий пан із сивими бокобородами, потім двох ґімназистів, обвантажених валізками, опісля ґувернантка, за ґувернанткою бабуся.

— Ось ми і приїхали, ось ми вже й тут — говорив пан із бокобородами та стиснув праву руку чоловіка. — Ти певно вже не міг діждатися! В душі кляв вуйкові, на чому світ стоїть, що не приїздить, я тебе знаю! Миколю, Костю, Нілько, Фесю... діти! Привитайсяж гарненько. А ми тут уже з цілою громадкою приїхали, як ялося, не на годинку, ні на підвечірок, а вже відразу на яких кілька днів принаймеьше. Гадаю, що не зробимо вам клопоту? Лише, будь ласка, не церемонькеся!

Коли чоловік і жінка побачили вуйка з родиною, перелякалися таки добре. Коли вуйком обіймав і цілувався з сестрінком і говорив повищу тираду, сестрінкові промайнув крізь голову такий образ: він і жінка відступають гостям свої кімнати, три подушки й ковдри. Вуджений лосось, сардинки й стиранка зникають в одній хвилинці, родина зриває цвіти, виливають чорнило, говорять і говорять, тітка цілими днями говорить про свою недугу (солітер і корчі в жолудку) та про те, що вона з дому баронівна фон Фінтіх...

Чоловік глядів тепер на свою молоду жінку з затаєною люттю та сказав їй пошепки:

— То вони до тебе приїхали, бодай їх поломило!

— О, ні, не до мене, лише до тебе! — відповіла вона, бліда, а в її голосі пізнати було велику сердитість і ненависть. — Це не моя родина, а твоя!

Потім відвернулася до гостей та сказала дуже ввічливо:

— Якаж приємна несподіванка!

Ізза хмар знову виплив місяць. Усміхався, начеб йому було приємно, що не має свояків. А Олесько відвернувся, щоби скрити перед гостями сердите, розпучливе лице та сказав на силу ввічливо:

— Витаємо любих гостей з отвертими руками. Як здоровлячко дорогенької тіточки?!

КОНКУРС

Український Народний Союз шукає за місцем на фармі, для переведення школи-курсу пластових інструкторів, підчас наближаючихся шкільних ферій-вакацій. Фарма має бути положена в здоровій гірській околиці, у віддаленню 30 до 50 миль від Джерзи Сіти, Н. Дж., в сіти сталої комунікації автом, залізницею, почтою й телефоном, в околиці, менше залюдненій та надаючійся для дальших прогульок і пластових вправ.

Першенство мають українські фарми, які кромі відповідного місця під пластовий обоз зобовяжуться в потребі дати домівку і готовий харч для 15 до 20 осіб одноразово, тай подадуть найнижчу оферту і найдогідніші умови.

Оферти мають бути на письмі, та мають подати: опис фарми і околиці, телефону, почтової адреси, дороговказ, як там дістатися залізницею і автомобілем, розмір і числа кімнат, ціни за мешкання з харчем і осібно без харчу тижнево від особи, а осібно ціну за привілей розложення обозу — кемпи за цілий час вакацій, ак також всякі інші евентуальні умови. Оферти посилати до головної канцелярії У. Н. Союза 81-83 Ґренд ул., Джерзи Сіті, Н. Дж., до суботи, дня 20. червня 1931 р., до год. 12 в полудне.

КОНКУРС

Потрібно хлопців і дівчат, у віці від 16 до 20 літ, на курс пластових інструкторів-лідерів, улаштований заходом У. Н. Союза, на один котрийбудь тиждень підчас надходячих шкільних ферій-вакацій, то є в часі від початку липня до кінця серпня 1931 р. в околиці Джерзи Сіти, Н. Дж.

Від кандидатів(ок) вимагається:

1. Членства в Українськім Народнім Союзі;
2. Знання української мови словом і письмом;
3. Скінчених двох літ науки вищої школи „Гай Скул";
4. Лікарського свідоцтва доброго стану здоровля;
5. Поручення — рекомендації місцевого відділу У. Н. Союза;
6. Покриття кошту одіння, подорожі в обі сторони й покрие $7 за тиждень та
7. Приняти зобовязання організувати і вести пластові гуртки в своїй місцевости.

Кандидати є управнені старатися о матеріяльну поміч від місцевих відділів У. Н. Союза.

Головна управа покрие кошт обозу, інструкторів і кошт опіки.

Ті, що по скінченню курсу, вернувшись домів, зорганізують і дадуть провід пластовому рухови в своїй місцевости і околици, будуть відповідно нагороджені.

Зголошення в українській мові на письмі враз з вимінeними залучниками приймає головна канцелярія У. Н. Союза 81-88 Ґренд ул. Джерзи Сіти, Н. Дж., до суботи в полудне, дня 20 червня 1931 р.

КОНКУРС

Український Народний Союз потребує кваліфікованих осіб до помочи в улаштованню школи — курсу пластових інструктурів, в часі наближаючихся шкільних ферій — вакацій. Курс буде тревати по 1 — 2 тижнів кожний. На протязі двох місяців вакацій буде їх кілька в той спосіб, що одна ґрупа курсантів, 15 до 20 осіб, по відбуттю науки відїде, а на їх місце приїде друга така ґрупа.

Потрібно:

1. Управителя(льки). Мусить бути американським пластуном(кою) в рандзі скавтмайстра. На цілий час вакацій.

2. Інструктори-(ки). Мусять бути американськими старшими пластунами(ками), На цілий час вакацій.

3. Одного лікаря і лікарки. Мусять бути в можности бодай по два рази в тиждень відвідати пластовий обоз і бути в можности прибути на кождочасне телефонічне завізвання.

Кандидати мусять бути люди молоді, обзнакомлені з пластовим рухом в Америці й українським у Галичині, володіти добре українською мовою. Першенство матимуть члени У. Н. Союза і такі, що подадуть найнижчу оферту щодо гонорару, вимог і умов.

Зголошення на письмі в українській мові, найпізніше до полудня, дня 20 червня 1931 р., приймає гол. канцелярія У. Н. Союза під ч. 81-83 Ґренд ул. в Джерзи Сіти, Н. Дж.

„ПУДЕР ПРОВАДИТЬ ДО ГРІХА".

Так вирішив зїзд жіночих ортодоксійних кружків, який на днях радив у Варшаві. На цей зїзд приїхало 1,000 делеґаток з ріжних сторін Польщі. В свойому рефераті про сьогодняшне згіршення і нескромність делеґатка Фрідманова виступила гостро проти вживання пудру й шмінки, бо „ці косметики провадять молодіж до гріха". Відповідна резолюція поручає жидівським жінкам вбиратися скромно й заборонює вживати в жидівських родинах таких імен як Божена, Вартоломей і т. д. Натомісць поручає такі імена як Хая, Рухля, Малка й т. д.

„УГОДА" БУКОВИНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ З РУМУНСЬКИМ УРЯДОМ.

Черновецький „Час" з дня 12. травня приносить на передовому місці товстим друком слідуючу звістку:

„Українська Національна Партія заключила пакт з правительством".

„Секретаріят Української Національної Партії одержав від сенатора д-ра Залозецького таку телеґраму:

„Пакт з правительством заключений на основі повнозмістної меншестевої програми й трома ґарантованими мандатами: 2 до камери на третім місці й 1 до сенату на другім місці в Чернівцях". — Залозецький".

„З повищої телеґрами бачимо, що пакт з правительством доконаний факт. Президент Української Національної Партії клав більше ваги на основу пакту ніж на число мандатів. Число мандатів не відповідає чисельности нашого народу на Буковині, але є найвищим числом, яке колинебудь українська зорґанізована меншість мала.

„Усілякі темні сили свої і чужі старалися не допустити до цього пакту. Вершком підлости й національної зради була телеґрама кацапів, які поважилися кинути подлий донос-клевету на ввесь український нарід. Та нічого не помогло. Зорґанізована сила Української Національної Партії рішила.

„Заключення пакту української орґанізованої меншости з правительством має для нас у першій мірі принципіяльне значіння. Є це **офіціяльне признання українського народу як національної меншости в Румунії,** бо досі були тільки Румуни, що забули свою мову".

Буковинські москвофіли.

В тому самому числі „Часу" під соковитим наголовком „Подлі скоти" находимо текст телеґрами буковинських москвофілів до румунського уряду, про яку згадується у редакційній замітці „Часу" про пакт УНП. з Румунами. Подаємо цей текст без ніяких змін, як другий цікавий документ:

„Орґанізація російської меншости на Буковині", що опирається на чувство вірности до короля й на єдність румунської держави, здоровить з неограниченим довірям правительство Вашої Ексцеленції, що відроджує силу Великої Румунії. Партія російського народу на Буковині, звязана тісно ще під австрійським правительством із судьбою й аспіраціями румунського народу, представляє, в противлежности до відосередних сепаратистичних штучних українських тенденцій, в життю румунської держави співпрацюючий і будівничий фактор з ідеалами румунського народу і протестує проти того, що правительство протеґує субверзивну українську струю на північній Буковині.

„Партія російського народу на Буковині віддає до розпорядимости правительства Вашої Ексцеленції свої услуги в тій мірі, в якій буде тішитися наша меншість ґарантією свобідного розвитку своїх культурно-етнічних прав, основаних на спільности однакових політичних переслідувань і кривавих терпінь, які перебули ми підчас війни враз з буковинськими Румунами.

„Провідники російської меншости просять Вас, щоби Ви вважали їх заступництво у парляментарних виборах на лісті Національної Єдности на основі рівности й політичної моралі.

„Президія орґанізації: Д-р Козак, професор університету; Д-р К. Богатирець; інжинір В. Велигорскі, вул. П. Рареш ч. 109, Чернівці".

Проф. Йорґа відповів наступною телеґрамою:

„Дякую за Ваше розсудне й патріотичне становище, яке противлежить тому, що сіяло лише ворожнечу між народами, які мають стільки спільних елементів у їх теперішности й минувшині. Н. Йорґа".

Пуританка.

Стара діва (до молодої дівчини): Олю, не дивися в воду!

— Чому?

— Бо перед хвилиною купався тут один мущина.

З МУЗИЧНОГО ЖИТТЯ.

—o—

Концерт Українки, кольоратурової сопраністки, панни Б. Базарницької.

Концерт, який відбувся в Ню Йорку дня 10-го травня ц. р. в Chambermusic Hall, в будинку Carnegie Hall, розпочато блідим відспіванням 6 українських композиций, які вимагають драматичного сопрану, а для кольоратурового, а спеціяльно до голосу концертантки, не підходять. Виконано Січинського: „Як почуєш в ночі", Сениці „Якби мені черевики" і Лисенка „Хусточку" з непотрібно доданим кольоратуровим пасажом і з триманням „ad hoc" в руках хустки, що лежала собі на фортепяні — помисл, який на концертовій естраді все виходить несмачно. Ґрупу українських пісень закінчувала вправді для кольоратурного сопрану ефективна, але музикально нездарна пісня Кропивницького-Заремби „Соловейко", яка не змогла зрушити слухача з байдужого настрою. Українську вимову треба для співу так плекати, як італійську, французьку і т. д., тому, що деякі самозвуки і співзвуки, хоч правильно по українськи вимовлені, ослаблюють звучання співаного тону. Деякі „е" звучали заплитко, а подвійне змякшення двох співзвуків, як на прм. „щасьцє", замісць „щастє", в співі звучить зарізко.

По українських піснях відспівала панна Базарницька пісню ляльки з опери „Оповідання Гофмана" по мистецьки. А особливо захопили слухача 3 твори (Бенедикта і Бішопа), співані з фортепяном і флетом, якого голос так гарно зливається з кольоратуровим сопраном.

Ґимн до Сонця, з опери „Золотий Півник" Римского-Корсакова, був би зробив як найкраще враження, якби не те, що панна Базарницька російської мови не знає, отже вимовляє пр. „мечти" замісць „мєчти". Найкраще випала арія з „Ріґолето", співана з великою бравурою й опануванням техніки високої кольоратури і тому викликала заслужені оплески.

Цей концерт нашої землячки був безперечно успіхом.

Завважу тільки те:

1) Щоби мати публику на салі, треба оголосити концерт бодай в однім часопису. Підписаний був, здається, одиноким нюйорським Українцем на концерті Українки в Ню Йорку.

2) Щоби дати українській публиці щось українського, треба розглянутися за нотами і дістати такі твори, які підходять для голосу, а не співати без обдумання навіть найкращої музики, яка голосови не підходить.

3) Недобре уложений текст ґрограмок настроює проти концертанта людей, на яких концертантови залежить, щоби прийшли. Писати "Soloveiko, Ukrainian Nightingale Mlle Bonita Bazar, Coloratura" має право лише критик у часописі по концерті. А помилка прим. в назві салі "Carnegie Chamber of Music Hall" показує, що хтось не знає, що то є таке chamber music (камеральна музика).

4) Скорочування призвища для сцени (інша річ для приватного життя) не є таким вигідним в Америці, коли Анґлієць Стокес назвав себе Стоковським, Американка Леґінською, а кождий Коген робить зі себе Кожанського, а Левін Левицького.

5) Треба теж перед виступом подумати над костюмом, який творений народом і якого краски гармонізують з чудовою українською природою степів, лугів і гаїв. Костюм пані Базарницької чудовий, але є в нім забогато червоної краски, яку треба би заступити більше гармонізуючими зі сценою і спокійними красками, які давали би публиці можливість спокійніше сконцентруватися над продукціями.

Роман Придаткевич.

Провідник у горах (до туристів): Прошу входити дуже обережно тією стежкою, бо минулого року з тієї скелі впало девять туристів.

Турист: Е, нам це не трапиться.

Провідник: Чому?

Турист: Бо нас є лише шістьох.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(38)

Коли луна могутнього голосу переможця Тарзана завмерла в глибині джунґлів, він звернувся до Шведа, що все ще лежав на землі, конаючи від спливу крови. Підступивши до Шведа, він запитав суворо: „Де жінка? Що ти зробив з дитиною?!" Грізний стояв Тарзан перед лежачим безпомічно на землі Шведом, чекаючи від нього відповіди.

—o—

Швед намагався відповісти, та стріла, що стреміла в його грудях, не давала можности йому говорити. Напружуючи всі свої сили, Швед щось почав мурмотіти. Тарзан клякнув біля нього, стараючись почути шепіт умираючого. „Де вони?" — знову запитав Тарзан. Швед з трудом підвів руку й дріжачим пальцем вказав на джунґлі. Потім прошепотів: „Росіянин, Роков, забрав їх. Він дігнав нас тут. Мене тяжко поранили його люди".

—o—

„Твою жінку й сина забрав Роков з собою!" Тарзан був немов громом поражений, довідавшися, що та жінка була його дружина. Тепер не було сумніву, що то його син і його Джейні. „Чому вони були з тобою? Що ти зробив їм?" — нервово питав Тарзан Шведа. „Кажи мені скорше, а то я тебе роздеру на шматки!" — кричав Тарзан. „Чому й защо гніваєтеся на мене. Я нічого злого їм не зробив" — промимрив Швед.

—o—

„Я старався вратувати їх від харциза Росіянина. Твоя дружина була добра для мене на тім розбишацькім судні. Нещаслива дитина часто плакала, то я бавив її. Яж також маю жінку й дитину у Швеції". Тарзан зрозумів, що вмираючий Швед говорив йому правду. Серце Тарзана відчуло подяку й жалкість до цього незнайомого чоловіка. „Мені неприємно, що я так грізно зпочатку поставився до тебе" — промовив Тарзан. Потім взяв його на свої руки, щоб перенести в інше місце.